

Lausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamisesta

1.1 Yleistä

Aalto-korkeakoulusäätiö sr (jäljempänä: "Aalto") kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamisesta (jäljempänä: "esitys").

Aalto pitää esityksen tavoitteita tärkeinä ja ehdotettuja toimenpiteitä pääosin oikeansuuntaisina.

Aalto toteaa, että muutokset, jotka koskevat huoltovarmuuden ja turvallisuusnäkökohtien huomioimista julkisissa hankinnoissa, tulee saattaa voimaan suunnitellussa aikataulussa siinäkin tapauksessa, että koko uudistuksen voimaantulo viivästyisi.

1.2 Säännöskohtaiset huomiot

1.2.1 Lain tavoitteet (2 §)

Aalto katsoo, että esityksessä kuvattujen tavoitteiden tuominen konkreettisesti osaksi hankintalakia on ensiarvoisen tärkeää erityisesti huoltovarmuusseikkojen sekä ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä koskien. Aalto kiittää myös, että ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä koskevan kokonaisuuden osalta esityksessä on tuotu esille hyvinkin konkreettisia esimerkkejä säännöskohtaisissa perusteluissa.

1.2.2 Määritelmät (4.1 §:n 33-kohta)

Aalto pitää erittäin tärkeänä ja nykyistä tilannetta selkeyttävänä, että esityksessä hankintalakiin tuodaan määritelmä voimavarayksiköiden osalta. Määritelmä tulee jatkossa helpottamaan hankintayksiköiden ja tarjoajien tulkintaa voimavarayksiköiden osalta ja niitä koskevien säännösten soveltamista.

1.2.3 Hankinnat hankintayksikön sidosyksiköitä (15 §)

Aalto toteaa yleisesti, että sidosyksikkösääntelyn osalta kansallisessa sääntelyssä tulisi välttää asettamasta tiukempia tai tarkkarajaisempia vaatimuksia kuin mitä hankintadirektiivi edellyttää. Mikäli olisi perustellusta syystä välttämätöntä lisätä kansallista erityissääntelyä niin Aalto toteaa, että lainsäädännössä on joka tapauksessa varmistettava, että on olemassa edellytykset hoitaa yhtiömuotoisesti sellaisia kansallisesti merkittäviä julkiseen toimintaan liittyviä erityistehtäviä, joille ei ole markkinatarjontaa tai joita ei voida markkinaehtoisesti tuottaa.

Keskeiset ehdotukset -kohdan alla on todettu sidosyksiköiden omistuksen rajaamisesta, että yliopistojen toimintojen osalta tulee varmistaa, että sellaiset ns. ulkoistettujen kriittisten ja oleellisten toimintojen, kuten CSC:n toiminta koskien yliopistojen ja tutkimuslaitosten tieteellisiä infrastruktuureja sekä muita välttämättömiä opetukseen ja tutkimukseen liittyviä palveluita, varmistetaan myös jatkossa.

Täten voidaan varmistaa tällaisten julkisten palveluiden ja tieteelliseen tutkimukseen takaamiseen vaikuttavien kriittisten oikeushenkilöiden, kuten CSC:n, toiminta, ja yliopistoille, korkeakouluille ja tutkimuslaitoksille tarjoamien kriittisten palveluiden, kuten tieteelliseen laskentaan ja opetukseen liittyvien erityispalveluiden, saatavuus, jatkuvuus ja käytettävyys myös jatkossa huomioiden hankintalain sidosyksikkösäännökseen esitetty muutos.

1.2.4 Hankintailmoituksen julkaiseminen (58.1 § 6-kohta, 60.1 § 7-kohta ja 101.3 §)

Aalto katsoo esityksen tavoitteet ilmoitusvelvoitteiden kiristämisestä tarpeellisiksi, mutta niitä koskevat velvoitteet tulee paremmin suhteuttaa niistä saatavaan hyötyyn sekä hankintayksiköiden laajaan kirjoon huomioiden, että hankintayksiköillä on ensisijaisesti jo nykyisellään puutteita resursseista hankintaprosessien viemästä ajasta ja hallinnollisesta työstä johtuen.

Esityksessä esitetään, että suorahankinnoista on julkistava jälki-ilmoitukset. Samalla esityksessä ollaan kiristämässä huomattavasti kansallisten hankintojen vapaaehtoista jälki-ilmoitusten julkaisemista koskevaa määräaika. Nykyisellään esitys on omiaan lisäämään hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa koskien jälki-ilmoituksia, koska esitys asettaa kansalliset ja EU-kynnysarvot ylittävät hankinnat jälki-ilmoitusvelvollisuuden niitä koskevan määräajan osalta samalle viivalle. Esitys epäonnistuu, laajemminkin, huomioimaan sen, että kansallisia ja EU-hankintoja ei tule asettaa prosessiedellytysten ja -vaatimusten osalta samalle tasolle toistensa kanssa. Esityksessä on epäonnistuttu tarkastelemaan hankintoja myös osana hankintayksiköiden toimintaprosesseja ja tunnistamaan se, että hankintayksiköt joutuvat myös liiketoimintaperusteisesti priorisoimaan hankintojaan. Nykyisellään esitys tasapäistä liiaksi kansalliset ja EU-kynnysarvot ylittävät hankinnat, jota ei voida pitää prosessien joustavuuden ja tehokkuuden näkökulmasta lainkaan perusteltuna.

Täten, Aalto esittää, että kansallisten hankintojen jälki-ilmoitusvelvollisuutta tulee tarkastella uudestaan ja asettaa niitä koskien uusi kohtuullinen määräaika, jonka sisällä jälki-ilmoitus on julkaista, kuten 3–6 kuukautta. Tällä varmistetaan, että hankintayksiköille jää mahdollisuus priorisoida kiiretilanteissa ilmoituksia vähämerkityksellisimpien hankintojen ja merkittävien, niin laajuudeltaan kuin kustannuksiltaan, EU-hankintojen osalta. Muutoin saatetaan päätyä tilanteeseen, jossa jälki-ilmoituksen määräajat eivät edistä ilmoituksien julkaisemisesta ja esityksen tavoitteita mm. tilastotiedon keräämisestä ei tulla saavuttamaan.

Aalto huomauttaa myös, että esityksen ehdotukset huomioon ottaen, ei ole millään tavalla tarkoituksenmukaista, että kansallisiin hankintoihin ja EU-hankintoihin sovellettaisiin lähes samoja menettelyjä, kuten esityksen monesta kohdasta, kuten näistä säännöksistä, on pääteltävissä tavoitetilan osalta.

Edelleen koskien suorahankintojen jälki-ilmoitusvelvollisuutta, Aalto nostaa esille, että kyseisellä velvoitteella voi olla vaikutuksia myös muutoshakuun ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston esityksiin. Tämän osalta voisi olla perusteltua tarkastella tulisiko jälki-ilmoituksen julkaisemiseen

sisällytettävässä jonkinlaista insentiiviä hankintayksiköille, jolla voitaisiin edistää jälki-ilmoitusten julkaisemista.

Ottaen myös huomioon sen, että jälki-ilmoituksen julkaisemista ei ole varsinaisesti sanktioitu esityksessä, tämä voi johtaa siihen, että liian tiukka määräaika kansallisten hankintojen osalta voi käytännössä johtaa siihen, ettei julkaisuja edelleenkään tehdä, koska tästä ei seuraa sanktiota ja esityksen mukainen määräaika on liian tiukka huomioiden, ettei hankintayksiköillä ole mahdollisuutta priorisoida/aikatauluttaa eri kynnysarvon suuruisia hankintoja keskenään eli ilmoituksia ei enää haluta tai muisteta tehdä määräajan umpeuduttua.

1.2.5 Markkinakartoitus sekä hankintojen jakaminen (65.2-3 §, 75 §, 124 §, 125 § ja 146 §)

Aalto katsoo esityksen tavoitteet markkinakartoitusten toteuttamisesta ensisijaisen tärkeänä kilpailuolosuhteiden huomioimiseksi kaikissa hankinnoissa; tätä koskevat tavoitteet ovat ensiarvoisen tärkeitä esityksen osalta. Aalto toteaa kuitenkin, että ehdotetun 65 §:n osalta tulisi pyrkiä kuvaamaan se vähimmäistaso, joka katsottaisiin markkinakartoituksen toteuttamiseksi esityksen tavoitteiden toteutumisen varmistamiseksi kuitenkin samalla liiallista hallinnollista taakkaa välttämällä. Esityksessä ei esimerkiksi oteta kantaa tilanteeseen, jossa hankintayksikkö toteuttaa markkinakartoitusta tietyllä mallilla, mutta ei saisi siihen lainkaan vastauksia esim. tietopyynnön julkaisemalla.

Näin ollen esityksessä tulisi käsitellä myös sitä, mikä on riittävä kynnys sen katsomiseksi, että markkinakartoitus on pyritty toteuttamaan esityksen mukaisesti, mikäli syyt eivät johdu hankintayksiköstä, vaan markkinoista tai markkinatoimijoista. Esitys ei tältä osin huomioi edes yleisellä tasolla sitä, että markkinakartoitus voi epäonnistua hankinnan kaavaillusta koosta ja muista tekijöistä johtuen, jotka eivät varsinaisesti johdu hankintayksiköistä. Näin voitaisiin myös välttyä siltä, että markkinakartoituksia aletaan toteuttamaan ns. vain pakollisena edellytyksenä huomioimatta sitä, että ne tulisi ensisijaisesti olla hankintayksikön tarpeisiin perustuvia.

Esityksen osalta on huomioitava, että se edellyttää lähtökohtaisesti kaikissa hankinnoissa, myös mitä geneerisimmissä (toimisto)tarvikehankinnoissa, markkinakartoituksen toteuttamista, vaikka hankintayksikkö pystyisi jo etukäteen arvioimaan, että markkinakartoituksella ei saavuteta nimenomaisia hyötyjä ko. tilanteissa. Tämä voi helposti johtaa tilanteisiin, huomioiden esityksessä hankintalain 125 §:ään suunniteltu muutos, joissa hankintayksikkö joutuu uudelleen kilpailuttamaan hankintojaan, mikäli kyseessä olisi samalla hankinta, jossa hankintayksikön arvion perusteella myöskään jakamisella ei saavuteta nimenomaisia hyötyjä.

Edellä sanotusta johtuen 125 §:ssä tulisi laajemmin huomioida se, että uudelleen kilpailuttamisvelvollisuudesta voitaisiin saada armahdus myös niissä tilanteissa, joissa hankintayksikkö pystyy perustelemaan, että markkinakartoituksen toteuttaminen tai jakaminen ei ole ollut tarkoituksenmukaista. Suunnittelun hankintalain 125 §:ssä ja/tai sen perusteluissa voitaisiin painavien syiden osalta siten huomioida myös sektori- ja hankintakohtaiset yksityiskohdat, jotka jo itsessään puoltavat sitä, että hankintayksikkö on voinut jättää markkinakartoituksen tai hankinnan jakamatta esim. sillä perusteella, että hankinnan jakamatta jättäminen on perustunut hankintalain 75 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa mainittuihin koordinoitiseikkoihin, volyyymihyötyihin taikka suur- tai ulkomaisten yritysten houkuttelemiseen.

Edelleen esityksessä ei ole hankintalain 65 §:n osalta kiinnitetty lainkaan huomioita puitejärjestelyihin säännöskohtaisissa perusteluissa. Tämän osalta Aalto esittää, että samoin kuin esitetyn hankintalain 75 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa, myös 65 §:n perusteluihin otettaisiin nimenomainen viittaus siitä, ettei markkinakartoituksen toteuttamista sovelleta puitejärjestelyn sisäisissä hankinnoissa. Tässä yhdessä Aalto haluaa myös nostaa esille, että hankintalain 75 §:n säännöskohtaisten perusteluiden osalta tulisi kiinnittää lisähuomiota puitejärjestelyn käytön mahdollisuuteen. Nykyisellä sanamuodolla todetaan, että jakaminen voidaan toteuttaa myös puitejärjestelyllä, mutta perustelut eivät huomioi tarpeeksi ja totea riittävän yksiselitteisesti sitä, että tällöin puitejärjestelyn tulisi olla sellainen, jossa puitejärjestelyn perusteella toimittajavalinta toteutetaan per puitejärjestelyyn perustuva tarve (esim. sisäisiin kilpailutuksiin perustuva malli v. esim. ranking-malliin perustuva). Muutoin tätä säännöstä on mahdollista kiertää toteuttamalla sellainen keinotekoinen puitejärjestely, jossa hankinnat myönnetään aina lähtökohtaisesti samalle toimittajalle.

Lisäksi hankintalain 65.3 §:n osalta tulisi erikseen arvioida markkinakartoitusvelvoitteen kynnyksarvoa koskien rakennusurakoita, jotka lähtökohtaisesti ovat hyvinkin korkeakustanteisia hankintoja, jolloin niihin sovellettaessa 10 miljoonan raja voi johtaa hankintaprosessien taakan kasvuun. Näin ollen, Aalto katsoo, että rakennusurakoiden osalta tulisi säätää erillinen 10 miljoonan rajan ylittävä kynnysarvo koskien markkinakartoitusvelvoitetta.

Edelleen Aalto kyseenalaistaa markkinakartoituksen velvoittavuuden osalta, huomioiden esityksen 146 §:n säännös kohtaiset perustelut, miten oikeusturva varmistetaan, mikäli markkinaoikeuden käsiteltäväksi ei voida saattaa hankinnan valmistelun toteuttamista koskevia seikkoja, vaan ainoastaan hankinnan jakamattomuutta koskevat seikat.

Lisäksi Aalto pyytää huomioimaan tässä yhteydessä esityksen perustelut koskien hankintalain 125 §:n muuttamista. Huomioiden, että uudelleen kilpailuttamisvelvoite liittyy olennaisesti markkinakartoitukseen ja vastaavasti hankintojen jakamiseen, tulisi hankintalain 125 §:ää koskevissa perusteluissa huomioida paremmin hankintayksikön tarpeet myös taloudellisista näkökulmista sekä huomioida perusteissa tarkemmin sellaiset oligopoliset markkinat, joilla on jo lähtökohtaisesti vähän markkinatoimijoita, kuten lento- ja junaliikenne tai postitoiminta Suomessa. Tällaisilla sektoreilla markkinakartoituksen toteuttaminen, riippuen hankinnan kohteesta ja laajuudesta, ei välttämättä ole aina tarkoituksenmukaista tai edes mahdollista.

Hankintalain 124 §:n muutoksen osalta Aalto haluaa tuoda esille, että esimerkiksi hankintakertomus on soveltuva esimerkki alla 99 ja 100 §:n osalta esitettyihin huomioihin kansallisiin hankintaprosesseihin sovellettavaksi tuleviin sääntöihin, ts. esitys jättää epäselväksi, onko myös kansallisista hankinnoista jatkossa laadittava hankintakertomus.

Edelleen 125 §:ään liittyy riskejä korkean teknologian laitehankintoihin, jotka ovat arkipäivää yliopistosektorilla, huomioiden, että näillä sektoreilla markkinatoimijoita on lähtökohtaisesti vain muutama, jolloin riittämättömien markkinatietojen saamattomuus jo lähtökohtaisesti voi johtaa epätarkoituksenmukaisiin uudelleenkilpailutusvelvoitteisiin.

1.2.6 Huoltovarmuus (2 §, 71 § ja 81.1 § 12-kohta)

Aalto pitää näitä säännöksiä koskevia tavoitteita ja ehdotuksia kannatettavina sekä sitä, että huoltovarmuus ja turvallisuusnäkökulmat on tuotu osaksi hankintalain tavoitteita. Säännökset

ovat tärkeitä, erityisesti nykyisessä maailmantilanteessa, jossa huoltovarmuus- ym. seikkoja on pystyttävä huomioimaan laajemmin hankintoja toteuttaessa myös toimitusketjuissa laajemminkin kuin vain tarjoajaa koskien sekä paikallisista että hankintayksikön toimintaa koskevista kriittisistä hankinnoista. Näin ollen, näiden seikkojen huomioimiseksi Aalto pitää ko. säännöksiä ja niissä asetettuja tavoitteita erittäin tarpeellisina huomioiden, ettei ns. normaalien hankintayksiköiden hankintoja toteutettaessa ole mahdollista aina turvautua ns. putu-lain mukaisiin menettelyihin.

Edellä sanotun esityksen osalta Aalto kuitenkin nostaa esille sen, että esityksessä esitetty muotoilu ”ilmeinen” koskeva todistuskynnys/-taakka on hyvin korkea. Täten Aalto esittää, että kyseisen säännöksen perusteluja tulisi tarkastella siten, että todistustaakka riskin osalta asettautuisi riittävän korkeaksi (esim. riskiä ei voida poissulkea (asianmukaisin toimin)), mutta kuitenkin sellaiseksi, että kyseisen säännös ei muodostuisi ns. tyhjäksi kirjaimeksi silloin, kun sen käytölle olisi asianmukaiset ja perustellut syyt. Tämän perusteella ehdotamme että 81.1§ kohdan tekstiä muutetaan

Alkuperäinen teksti: 12) jonka luotettavuus on todettu siinä määrin riittämättömäksi, että kansalliselle tai paikalliselle turvallisuudelle aiheutuva riski olisi ilmeinen.

Muutettu teksti: 12) jonka luotettavuus on todettu niin riittämättömäksi, että siitä aiheutuisi objektiivisesti arvioiden riski kansalliselle tai paikalliselle turvallisuudelle”

Tämä muutos varmistaisi sitä, että arvion pitäisi olla tasapuolinen ja puolueeton mutta kynnys ei olisi liian korkea ja tätä kohtaa voitaisiin soveltaa perustellusti.

1.2.7 Poissulkuperusteiden tarkastaminen (88.4 §)

Aalto kannattaa esitystä rikosrekisteritarkastusvaatimuksen keventämisestä.

Esityksessä tulisi Aallon käsityksen mukaan kuitenkin huomioida tarkemmin hankintadirektiivin asettama sanamuoto rikosrekisteritarkastusten osalta huomioiden, että rikosrekisteritarkastus on esityksen mukaan edelleen mahdollista hankintayksikön niin vaatiessa. Hankintadirektiivi toteaa:

”Jos kyseinen jäsenvaltio tai maa ei anna tällaisia asiakirjoja tai todistuksia tai jos ne eivät kata kaikkia 57 artiklan 1 ja 2 kohdassa sekä 4 kohdan b alakohdassa mainittuja tapauksia, **ne voidaan korvata valahehtoisella ilmoituksella** tai, **jos vala ei ole käytössä** kyseisessä jäsenvaltiossa tai maassa, **vakuutuksella vahvistetulla ilmoituksella**, jonka asianomainen henkilö antaa talouden toimijan alkuperäjäsenvaltion tai -maan taikka sen sijoittautumisjäsenvaltion tai -maan toimivaltaiselle oikeus- tai hallintoviranomaiselle, notaarille tai pätevälle ammattialan yhteisölle.”

Edellä todetun osalta esitys jättää Aallon näkemyksen perusteella epäselväksi, tulisiko kuitenkin hankintalakia direktiivin nojalla tulkittaessa tarkastukset toteuttaa edelleen rikosrekisteriottein ja onko Suomessa mahdollisesti käytössä valahehtoinen ilmoitus, joilla ko. tarkastus olisi toteutettavissa ensisijaisesti ennen esityksessä todettua vakuutuksella vahvistettua ilmoitusta.

Lisäksi säännöksessä viitataan toimintamallin olevan ”vakuutuksella vahvistettu ilmoitus”, jolloin direktiivin tarkoitusta ja sanamuotoa tarkasteltaessa tulisi antaa Suomen toimivaltaiselle

oikeus- tai hallintoviranomaiselle, notaarille tai pätevälle ammattialan yhteisölle. Esityksessä ei kuitenkaan ole otettu lainkaan kantaa siihen, onko esityksessä tarkoitettu vakuutuksella vahvistettu ilmoitus annettavissa esimerkiksi allekirjoittamalla asiaa koskeva selvitys ja vakuutus omatoimisesti vai edellyttääkö vakuutuksen antaminen esim. tietyssä viranomaisessa asiointia. Ts. Aallon mielestäni säännöskohtaisista perusteista jää epäselväksi tuleeko vakuutuksella vahvistetun ilmoituksen olla ko. tarjoajan esittämän henkilöpiirin itsensä vahvistama vai erillisen viranomaisprosessin perusteella vahvistettu. Esitystä tulisi selkeyttää näiltä osin.

Lisäksi esityksen osalta jää epäselväksi se keinovalikoima, joka hankintayksiköllä on käytössä tilanteessa, jossa se edellyttää vakuutuksella vahvistetulla ilmoituksella myös vakuutuksen koskevan sakkorangaistuksia. Kuten esityksen perusteluissakin on esitetty:

"Osa poissulkemisperusteina olevista rikoksista on oikeuskäytännön perusteella sellaisia, ettei niitä merkitä tuomiosta huolimatta rikosrekisteriin, vaan päiväsaksoon tuomitusta rikoksesta tehdään merkintä sakkorekisteriin eikä tällainen merkintä ilmene hankintalain 88 §:ssä tarkoitettussa rikosrekisteriotteessa." (s. 46)

"Sakkorangaistus ei yleensä velvoittaisi hankintalain 80 §:n mukaisen poissulkemisperusteen käyttöön. Sakkotuomiot kirjataan sakkorekisteriin, josta ei tuoteta tietoa hankintalaissa tarkoitettulle rikosrekisteriotteelle." (s. 47)

"Mahdollisuus olisi olemassa, vaikka hankintayksikkö olisi jo edellyttänyt vakuutuksella vahvistettua ilmoitusta poissulkemisperusteiden todentamiseksi." (s. 96)

Esitys on myös edellä todetun osalta siten ns. ristiriitainen, että siinä todetaan sakkorangaistusten olevan lähtökohtaisesti rajattu poissulkuperusteiden soveltamistilanteiden ulkopuolelle, mutta samalla kuitenkin sallivan sakkorangaistusten soveltamisen poissulkuperusteiden osalta, mikäli tarkastuksessa sovelletaan vakuutusta rikosrekisteriotteiden sijaan. Esitys jättää näin ollen auki sen keinovalikoiman, joka hankintayksiköllä on käytettävissään sakkotuomioiden tarkastamiseen.

Edelleen Aallon käsityksen mukaan esitys on epäsuhtainen rikosrekisteriotteiden ja vakuutuksen tarkastamisen osalta, koska rikosrekisteriotteiden osalta sakkotuomioiden tarkastaminen ei ole mahdollista toisin kuin vakuutuksen osalta. Tämä voi taas johtaa tarjoajien epätasapuoliseen kohteluun poissulkuperusteiden tarkastustilanteissa, joissa poissulkuperusteita tarkastetaan eri valtioihin sijoittuneilta tarjoajilta.

1.2.8 Kansallisten hankintojen prosessit (99 §)

Aallon mielestä esityksessä, huomioiden säännöskohtaiset perusteet, on olemassa ilmeinen riski siitä, että kansallisia hankintoja koskevat prosessit muuttuvat entisestään kohti EU-hankintoja koskevia erityissäänneltyjä prosesseja ja kansallisia hankintoja koskeva liikkumavara kapenee hankintalain alla, kun esitystä tarkastellaan kokonaisuutena.

Vaikka mm. sopimusmuutoksia koskevien säännösten soveltamisen osalta kansallisiin hankintoihin on ilmennyt näkemyksiä, mm. aiempien lainsäädäntöhankkeiden osalta, joissa hankintalain 136 §:n mukaiset säännökset on pyritty aiemminkin saattamaan kansallisia hankintoja koskeviksi, tässä piilee ilmeinen riski sääntelyn kiristymisestä. Tällä esityksellä voi olla

merkittäviä vaikutuksia siihen, että hankintayksiköt tulevat sitoutumaan niitä muutoin lievemmin koskeviin periaatteisiin.

Tämän osalta sääntelyn lähtökohta tulisi olla se, että **hankintayksiköllä tulisi olla mahdollisuus soveltaa esityksessä mainittuja säännöksiä kansallisissa hankinnoissa niin tahtoaan; ei siten, että hankintayksikkö tulee niihin sitoutuneiksi, mikäli se esim. epähuomiossa unohtaa ilmoittaa toisin.** Hankintadirektiivin ja Euroopan unionin perusperiaatteiden soveltamisesta hankintalain kontekstissa löytyy jo ennestään merkittävää ylempien oikeusasteiden sekä Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, joka mahdollistaa tarvittavaa liikkumavaraa mm. sopimusmuutostilanteissa kansallisten hankintojen osalta.

1.2.9 Hankintamenettely (100 §)

Aalto katsoo, että esitetyllä tarkennuksella on hyvät päämäärät, mutta esitetyn hankintalain 100 §:n säännöskohtaisia perusteita tulisi tarkentaa siten, että perusteissa otettaisiin nimenomaisesti kantaa siihen, että mikäli hankintayksikkö valitsee sovellettavan kansalliseen hankintaan hankintalain 5 luvun mukaista menettelyä tarkoittaako tämä samalla sitä, että kyseiseen kansalliseen hankintaan tullaan soveltamaan ainoastaan kyseisissä yksittäisessä menettelyä koskevassa pykälässä todettua vai myös kyseiseen EU-menettelyyn liittyviä prosessisääntöjä kokonaisuudessaan, ts. tulevatko tällöin koko hankintalain II Osan säännökset sovellettavaksi kansalliseen menettelyyn. Mikäli tätä ei tarkenneta, johtanee tämä epäselvyyksiin kyseisen säännöksen vaikutuksista hankintamenettelyihin ja epävarmuustekijöihin vähintäänkin muutoksen astuessa voimaan. Käytännön tasolla esitys jättää epäselväksi sen, että pitääkö kansallisissakin hankinnoissa, EU-menettelyä sovellettaessa, käyttää ESPD-lomaketta, millaisen edellytyksen Aalto katsoo suhteellisuusperiaatteen vastaiseksi.

1.2.10 Kielivaatimukset (101 §)

Aalto ei kannata esitystä esitetyssä muodossa. Kansallista kynnysarvoa ei tulisi tarkastella tyhjiössä siten, että se liittyy vain Suomen rajojen sisäisiin hankintoihin, vaan kansallisen kynnysarvon, mutta EU-kynnysarvon alittaviin, hankintoihin sisältyy merkittävä määrä sellaisia hankintoja, kuten IT- tai tutkimusinfrastruktuurihankintoja, joita ei ole tarkoituksenmukaista julkaista suomeksi, vaan tarjouskilpailun aikaansaaminen edellyttää esim. englannin kielen käyttöä niin tarjouspyynnön kuin tarjousmateriaalin toimittamisen osalta.

Näin ollen, myös kansallisissa hankinnoissa tulisi mahdollistaa se, että tarjouspyyntö voidaan julkaista esim. vain ja ainoastaan englanniksi. Näin ollen, Aalto katsoo, että myös kansallisissa hankinnoissa tulisi mahdollistaa se, että ilmoitus julkaistaan vain ja ainoastaan yhdellä EU:n virallisella kielellä. Niiltä osin kuin vaatimus liittyy kielellisten oikeuksien valvontaan, tähän liittyvien velvoitteiden täyttämistä tulisi arvioida muilla keinoin esim. päätöksiä tai kertomusta koskevin seikoin, jolloin kansalaisilla olisi mahdollisuus tutustua hankintaviranomaisen toimintaan omalla äidinkielellään. Olisi hyvä myös huomioida erittäin nopeasti kehittyvien tekoälyratkaisujen mahdollisuudet automaattisten kieliversioiden tuottamiseen tarjouspyyntömateriaaleista. Kun jo lähitulevaisuudessa pystytään tekemään automaattisesti korkeatasoisia käännöksiä eri kielten välillä, niin olisi epätarkoituksenmukaista vaatia hankintayksiköitä tuottamaan manuaalisesti rinnakkaisia kieliversioita etenkin, jos tämä on hankinnan kohteen ja markkinoiden kannalta tarpeetonta.

1.2.11 Tarjoajan soveltuvuus ja poissulkeminen (105 §)

Aalto toistaa huolensa siitä, että esityksessä esitetyt toimet tulevat väistämättä jäykistämään kansallisia hankintoja, joiden osalta menettelyjen tulisi olla EU-hankintoja kevyempiä.

Säännökseen esitetyt muutokset tulisi muotoilla siten, että EU-menettelyjä koskevia prosesseja on mahdollista soveltaa, kuten nykyinenkin hankintalaki mahdollistaa, eikä siten, että lainsäädäntö ohjaa lähes automaattisesti hankintayksiköitä toteuttamaan hankintojaan kaikissa tilanteissa EU-prosessien mukaisesti. Tämä ei ole missään nimessä tarkoituksenmukaista huomioiden, että hankintamenettelyjä pidetään jo nykyisellään hyvinkin yleisesti liian raskaina ja byrokraattisina.

1.2.12 Hankintalain luvun 12 kumoaminen (107–115 §)

Esitystä tulisi uudelleen arvioida luvun 12 kumoamisen osalta huomioiden, että luku 12 on sisältänyt myös muiden liitteen E mukaisten palveluiden hankintoja koskevat menettelyt.

Huomioiden edellä sanottu koskien kansallisten hankintojen tuomista lähemmäksi EU-kynnysarvot ylittäviä hankintoja, tämän osalta on huomioitava, että nykyisellään myös sosi-aali- ja muut liitteen E mukaiset palvelut tulisivat lähemmäksi EU-prosesseja, vaikka erityisesti näiden hankintojen osalta lähtökohta on, ettei tällaisiin palveluihin liity rajat ylittävää in-tressiä, jolloin niiden prosessit tulisi myös olla kevyemmät ja kyseisiä sektoreita palvelevia.